

Opinnäytetyö (AMK)

Journalismi

Yhteisöviestintä

2015

Kristiina Erkkö

ARTIKKELIT KIRJAKSI – HISTORiateos Varsinais- Suomi ja Viro

Varsinais-Suomen Viro-keskus 20 vuotta

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Journalismi | Yhteisöviestintä

2015 | 36

Pia Alanko

Kristiina Erkko

ARTIKKELIT KIRJAKSI - HISTORIEOS VARSINAIS-SUOMI JA VIRO VARSINAIS-SUOMEN VIRO-KESKUS 20 VUOTTA

Opinnäytetyönäni olen suunnitellut ja taittanut ulkoasun kirjaan Artikkelit kirjaksi – historieos Varsinais-Suomi ja Viro, Varsinais-Suomen Viro-keskus 20 vuotta. Työhön kuului myös kannen suunnittelu.

Kirjallisessa osiossa tarkastelen suunnittelu- ja työprosessin eri vaiheita ja tekemiäni visuaalisia ratkaisuja peilaten niitä kirjasuunnittelun ja typografian teorioihin. Pääpaino on ulkoasun suunnittelussa ja miten se on toteutettu niin, että kirja toimii mahdollisimman tehokkaasti yhdistyksen ulkoisen viestinnän välineenä. Kirja on koottu useista eri kirjoittajien artikkeleista ja kuvamateriaaleista.

Kirja onnistui tavoitteissaan. Kokonaisuus on informatiivinen ja kirjaa on miellyttävä lukea. Pohdinnassa käyn läpi julkaisun tekemisen onnistumista, omaa osaamistani ja oppimiani asioita.

ASIASANAT:

graafinen suunnittelu, typografia, layout, visuaalinen viestintä, ulkoinen viestintä, kuvankäsittely

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Journalism | PR & Organizational Communication

2015 | 36

Pia Alanko

Kristiina Erkkö

ARTIKKELIT KIRJAKSI - HISTORIEOS VARSINAIS-SUOMI JA VIRO VARSINAIS-SUOMEN VIRO-KESKUS 20 VUOTTA

The subject of this Bachelor's thesis was to design and make the layout for the book Artikkelit kirjaksi - historieos Varsinais-Suomi ja Viro, Varsinais-Suomen Viro-keskus 20 vuotta. The work also included the cover design.

The theoretical part of the thesis consisted of introducing the productive work. I discuss the design process and compare my choices to some writings about the theory of book design and typography. The main focus is on the visual design and how it has been implemented so that the book will serve as the tool of the external communication of the association as effectively as possible. The book is compiled from the articles and photos of several writers and photographers.

The book reached its goals. It is informative and a pleasure to read. In the discussion, I go through the conclusion of the publication success, my own skills and the things I have learned.

KEYWORDS:

graphic design, typography, layout, visual communication, external communication, image editing

SISÄLTÖ

SANASTO	6
1 JOHDANTO	7
2 LÄHTÖKOHDAT	9
2.1 Varsinais-Suomen Viro-keskus ry	9
2.2 Toimeksiannon tavoitteet	10
2.3 Haasteet	10
3 SUUNNITTELUSSA HUOMIOITAVIA ASIOITA	12
4 PROSESSIN KUVAUS	16
4.1 Kirjan ulkoasun suunnittelu	16
4.1.1 Typografia	17
4.1.2 Gridit, layout	19
4.1.3 Tekstit ja kuvat layoutissa	20
4.2 Kirjan taittaminen	22
4.3 Kuvankäsittely	25
4.4 Painovalmiiksi tiedostoksi	26
4.5 Kirjan kannen suunnittelu	26
5 POHDINTA	28
LÄHTEET	30

LIITTEET

Liite 1. Palstan muoto
Liite 2. Wheildon, silmänliike
Liite 3. Kansiehdotuksia

KUVAT

Kuva 1. Käytetyt fontit/rivinvälitys ja leikkaukset.	18
--	----

Kuva 2. Kappale alkaa. Aukeaman vasen sivu on tyhjä, oikealla kappalenumero, otsikko ja sivunumero. Kuvituksena on Viro-keskuksen logo harmaalla.	20
Kuva 3. Artikkelin aloitusaukeama.	20
Kuva 4. Artikkelin jatkuu kaksipalstaisena. Palstan leveys on 66 mm, palstaväli 5 mm.	21
Kuva 5. Artikkelin jatkuu. Kuvatekstien alla on 5% musta palkki.	22
Kuva 6. Artikkelin loppuu vasemmalle sivulle. Oikealla sivulla kuvat Viro-keskuksen lähihistoriasta leimoineen.	24
Kuva 7. Vasemmalla puolella originaali kuva, oikealla käsitelty.	25

SANASTO

antiikva (serif)	päätteellinen kirjasintyyli, jossa kirjainten viivoissa on eriasteisia vahvennuksia
bulkki (V)	paksuus/neliöpaino. Paperin paksuuden ja neliöpainon suhde. Bulkki kertoo kuinka ilmavaa tai tiivistä paperi on
gridi	asettelupohja, koostuu pääasiassa pysty- ja vaakalinjoista, jotka ovat näkyvissä suunnittelijalla taitto-ohjelmassa, mutta jotka eivät näy lopullisessa painotuotteessa kuin välillisesti elementtien samantyyppisinä sijainteina, kokoina ja muotoina
groteski (sans serif)	tasavahva, päätteetön kirjasintyyli
kirjasintyyppi, fontti	ulkonäöllisesti yhtenäinen merkistö
kirjasinleikkaus	nimetyn kirjasintyyppin erimuotoiset muunnelmat esim. kursii- vi, lihavointi, jne.
layout	painotuotteen luonnos, asettelumalli, sivusuunnitelma
leipäteksti	yhtämittaisena jatkuva tekstiladelmä, johon ei kuulu otsikkoa.
leski (yleensä)	uuden palstan tai sivun ylimmäksi jäänyt vajaa rivi
neliöpaino (g/m ²)	paksuus/bulkki kertoo neliömetrin kokoisen paperin painon grammoina
orpo (yleensä)	alimmaksi riviksi jäänyt uuden kappaleen aloitusrivi tai ta- vunmittainen kappaleen viimeinen rivi
piste, pt	typografinen mittayksikkö, jolla ilmoitetaan mm. kirjainten korkeus
rivirekisteri	julkaisuohjelman työkalu, jonka avulla taiton eri elementit sidotaan toisiinsa vaakalinjauksin
x-korkeus	pienaakkosten peruskorkeus ilman ylä- tai alasakaroita

1 JOHDANTO

Varsinais-Suomen Viro-keskus (myöhemmin Viro-keskus) käynnisti keväällä 2009 historiahankkeen, jonka tavoitteena oli koota yhdistyksen toimintahistoriaa kirjaksi. Viro-keskuksen 20-vuotisjuhlavuotta vietettiin 2014 ja alun perin kirjan oli tarkoitus ilmestyä saman vuoden lokakuussa.

Kirjan taittaminen aloitettiin keväällä 2014, mutta suunnitelmat muuttuivat tehtävään nimetyn taittajan estyessä työstään. Syyskuun 2014 lopulla Viro-keskus otti minuun yhteyttä kysyen kiinnostustani kirjan taittamiseen. Mielenkiintoinen tehtävä soveltui opinnäytetyön aiheeksi ja solmimme toimeksiantosopimuksen. Toiveena oli saada taitto valmiiksi niin nopeasti kuin mahdollista. Kirja saatiin sisällön osalta taitetuksi 2014 joulukuuhun ja kannen osalta 2015 tammikuuhun mennessä. Virallinen julkistamistilaisuus pidettiin 29.1.2015.

Tavoitteena on ollut hyvin monipuolisen ja kuvarikkaan aineiston saaminen eheäksi kokonaisuudeksi, joka on luettavuudeltaan hyvä ja kirjana mielenkiintoinen ja houkutteleva. Kirja on osa Viro-keskuksen ulkoista viestintää, jolla se haluaa tehdä sekä yhdistystä tunnetuksi että kehittää yhteisökuvaa.

Olen työskennellyt graafisella alalla pitkään ja tehnyt mm. paljon lehtitaittoja. Kirjan taittamisesta minulla on vähemmän kokemusta ja vasta tämän projektin myötä pääsin ensimmäistä kertaa suunnittelemaan kirjalle taittopohjan. Otin tehtävän vastaan innokkaana ja nöyränä oppiakseni uutta ja kehittääkseni ammattitaitoani.

Kirjan taittamisesta ja ulkoasun suunnittelusta on julkaistu lukuisia kirjoja, ohjeistuksia ja myös monia opinnäytetöitä. Olen pohjannut opinnäytetyöni ammatini kautta tulleeeseen tietotaitoon, opiskeluihin ja tutustumalla lähteisiin. Pääasiallisina lähteinä olen käyttänyt graafisen alan kirjoja ja nettijulkaisuja, jotka käsittelevät typografiaa ja kirjan suunnittelua. Olen myös tutustunut julkaistuihin historiateoksiin ja niiden layout- sekä typografiaratkaisuihin.

Esitän raporttiosuudessa, miten ratkaisin projektin haasteet ja millaisia graafisia elementtejä ja teorioita käytin layoutin suunnittelussa. Pohdin onnistumistani yhdistyksen ulkoisen viestinnän vahvistamisessa sekä mitä olisin voinut tehdä toisin.

2 LÄHTÖKOHDAT

2.1 Varsinais-Suomen Viro-keskus ry

Kaikille avoin Viro-keskus toimii aktiivisena Viron kulttuurin lähettiläänä sekä virolaisten ja suomalaisten kohtaamispaikkana. Viro-keskuksen nettisivuilla (viro-keskus.fi) on esitelty yhdistyksen monipuolista toimintaa.

Keskuksen tarkoituksena on edistää Varsinais-Suomen ja Viron yhteistyötä, lisätä Viro-tietoutta ja viron kielen tuntemusta Suomessa ja tukea jäsentensä keskinäistä yhteistyötä. Keskus vaalii ja kehittää erityisesti Turun, Tarton, Tallinnan ja Kuressaaren keskinäisiä yhteyksiä. Tarkoituksensa toteuttamiseksi keskus harjoittaa tiedotus- ja julkaisutoimintaa, järjestää neuvottelu-, koulutus- ja kulttuuritilaisuuksia sekä vierailuja. (Yhdistyksen säännöt, §2.)

Keväällä 2009 Viro-keskus nimesi historiatoimikunnan ja kirjan suunnittelu aloitettiin. Alun perin tavoitteeksi asetettiin keskuksen ja sen edeltäjien toimintojen kokoaminen kirjaksi. Teoksen kirjoittajat kutsuttiin kokoon Viro-toiminnassa aktiivisesti mukana olleiden joukosta. Kaiken kaikkiaan yli 30 kirjoittajaa ja kuvaa-jaa osallistui talkoohengessä kirjan syntymiseen.

Keväällä 2012 nimettiin suppeampi toimituskunta jatkamaan suunnittelua. Projektin edetessä selkiintyi hankkeen yhdeksi päätarkoitukseksi eri ystävyys- ja avustusprojekteissa mukana olleiden Viro-aktiivien henkilökohtaisten kokemusten ja elämysten kerääminen talteen. Kirjoittajista moni on jo iäkäs ja parinkymmenen vuoden päästä näitä arvokkaita muistoja ei ehkä olisi enää saatavilla. Siksi artikkelitekstien henkilökohtaisten elämysten maku haluttiin säilyttää.

Useista teksteistä ja kuvista muodostuu erittäin mielenkiintoinen kokonaisuus, jossa lukijat pääsevät kurkistamaan Suomen ja Viron välillä tapahtuneeseen yhteistyöhön ja sen rakentamiseen. Kirjan ovat toimittaneet Veikko Laakso ja Kirsi Äyräs.

2.2 Toimeksiannon tavoitteet

Opinnäytetyön toimeksianto solmittiin Viro-keskuksen toiminnanjohtajan Kirsi Äyräksen kanssa syyskuussa 2014. Teoksen valmistumista ovat taloudellisesti tukeneet Turun kaupunki (2014) sekä Nils Robert af Ursinin rahasto (2012). Toimeksiannossa sovittiin kirjan ulkoasun suunnittelu, taitto ja kuvankäsittely sekä kannen kuvitus painovalmiiksi tiedostoiksi. Viro-keskus toimitti kaikki teksti- ja kuvamateriaalit sähköisessä muodossa. Yhteyshenkilönä ja projektin vetäjänä toimi Kirsi Äyräs.

Tavoitteeksi kirjan ulkoasulle Viro-keskus asetti ensisijaisesti helppolukuisuuden. Koska kohderyhmästä moni on iäkäs, toivottiin fontin olevan iso (12 pt) ja selkeä. Vaikka kyseessä on historiateos ja sinällään arvokas, ei taitosta haluttu liian juhlallista vaan lähinnä visuaalisesti miellyttävä kirja, jonka parissa viihtyy.

Kirjan sisältö on mustavalkoinen, kannet neliväripainatuksella. Kirjan sivumääräksi toivottiin noin 300 sivua.

Kohderyhmänä kirjalle ovat Viro-keskuksen jäsenet, yhteistyökumppanit, ystävyyssurat ja -yhdistykset ja yleensä Virosta kiinnostuneet tahot. Kirjalla pyritään saamaan Viro-keskukselle julkisuutta ja lisätä sen tunnettua samalla kun kerätään huomiota Suomi-Viro -yhteistyölle yleisesti.

2.3 Haasteet

Taittoprojektin uudelleenorganisointi (työn siirtyessä minulle) tarkoitti ensisijaisesti aikataulun muutosta mutta myös uutta tarjouspyyntökyselyä painoille. Aiempi tarjouskysely oli tehty keväällä 2014 ja tarkistus oli paikallaan. Oli todennäköistä, että paino tulee vaihtumaan ja näin ollen kirjan fyysinen koko mahdollisesti muuttuu kesken taiton. Erittäin tärkeänä kysymyksenä pidin myös painettavan paperin laatua, siitäkään ei ollut varmuutta ja sillä on kuitenkin iso merkitys erityisesti kuvankäsittelyssä.

Myös kirjaan tulevan teksti- ja kuvamateriaalin laatu ja määrä ei ollut layoutia suunnitellessani tiedossa.

3 SUUNNITTELUSSA HUOMIOITAVIA ASIOITA

Tähän lukuun olen koonnut muutamia visuaalisessa suunnittelussa huomioon otettavia asioita ja esittelen suppeasti valintojen ja teorioiden merkitystä taitossa. Luvussa 4 kuvaan varsinaista työprosessia ja tekemiäni valintoja.

Paperin valinta

Vaikka tässä kirjaprojektissa painopaperiksi otettiin kirjapainon ehdottama laatu, haluan lyhyesti esittää, miksi paperin valinnalla on iso merkitys painotuotteeseen ja miksi siihen on syytä kiinnittää huomiota.

Paperilaatuja on tarjolla satoja ja niillä on omat ominaisuutensa, jotka pitää ottaa huomioon painettavan tuotteen suunnittelussa. Usein valinnalla vaikutetaan siihen, millainen kokonaiskuva painotuotteesta halutaan antaa. Vaikka paperia valittaessa hinnalla on iso merkitys, voidaan paperilla viestiä esimerkiksi yrityksen tai yhteisön arvoja (esim. ympäristönäkökulmat) ja näin saadaan julkaisulle lisäarvoa.

Graafisen tuotannon paperilaadun valinnan kaksi pääkriteeriä ovat tekninen toimivuus ja se, miten paperi koetaan sopivan yhteen lopullisen painotuotteen kanssa. Subjektivisessä mielessä paperin valintaan liittyy ainakin paperin visuaalinen ulkomuoto kuten sävy, paperin tuntu, kuvien toisto, luettavuus ja lopulta paperin elinkaari eli paperin kellastuminen ja haurastuminen. (Uusitalo 2012, 17.)

Bulkki on yksi tärkeimpiä ominaisuuksia paperia valittaessa. Kirjojen tuotannossa valinta ohjautuu sen mukaan, halutaanko paksu kirja, joka näyttää isolta - jolloin valitaan korkeabulkkinen paperi, vai halutaanko että kirjaan mahtuu paljon tekstiä, mutta silti halutaan pitää kirja ohuena - silloin valitaan matalabulkkinen paperi (Uusitalo 2012, 13). Bulkkinen paperi on siis jäykkä ja paksu. Bulkkeja papereita ovat tyypillisesti päällystämättömät paperit. Erittäin sileäpintaaiset ja täyspäällystetyt paperit ovat vähemmän bulkkisia. (MCI Press 2015.)

Toinen tärkeä paperin ominaisuus on opasiteettiarvo. Se kertoo kuinka läpinäkymätöntä paperi on. Paperin, jolla on opasiteettiarvo 100%, läpi ei voi nähdä. Opasiteetti on tärkeää pitää mielessä arkin molemminpuolisessa painamisessa, varsinkin jos käytetään paperin alhaisia neliöpainoja ja jos arkin toisella puolella on tekstiä ja toisella kuvapintaa. (Uusitalo 2012, 15).

Jos paperit jaetaan kahteen luokkaan, puhutaan päällystetyistä ja päällystämättömistä laaduista. Kumpi valita kirjaan? Molemmilla on etunsa.

Jessika Uusitalo valottaa kirjassaan Painotuotevinkit hyvin kattavasti paperilaudun suurta roolia painotöissä. Luettavuuden kannalta parempi vaihtoehto on päällystämätön, kellertävän tai kermansävyinen paperi. Useat tutkimukset osoittavat, että musta teksti, jossa on vahva kontrasti, mahdollistaa pidemmän keskittymisajan lukemiseen, jos se painetaan kellertävälle tai kermansävyiselle paperille. Silmät eivät väsy niin paljon, kuin jos paperi olisi valkoisempaa. Päällystetty paperi on ominaisuuksiltaan kiiltävämpää kuin päällystämätön paperi ja peilaavat heijastukset häiritsevät usein lukemista. Päällystetty paperi kehitettiin alun perin kuvien toistamiseen. Siinä värit toistuvat kiiltävinä ja kirkkaina. Päällystämätön paperi imee väriä aivan eri tavalla. Tämä johtaa siihen, että painokiilto tai värin kiilto on vähäisempi sekä väridensiteetti ja kontrasti pienempi. Toisaalta päällystämätön paperi toistaa kuvan luonnollisemmalla tavalla ja välittää enemmän paperintuntua. (Uusitalo 2012, 19, 34.)

Kuvankäsittely

Kuvankäsittely vaikuttaa painamisen kannalta kahteen tärkeään seikkaan, paperin paino-ominaisuuteen ja ajo-ominaisuuteen (tällä tarkoitetaan paperin varsinaista toimivuutta painokoneella ja värien kuivumisaikaa). Paino-ominaisuus tarkoittaa itse asiassa kuvan todellista visuaalista toistoa paperilla, johon vaikuttavat myös subjektiiviset mielipiteet. Joskus halutaan toistaa kuva mahdollisimman lähellä alkuperäistä ja joskus halutaan muuttaa tai korostaa jotakin kuvassa. Vain muutama pieni muutos kuvankäsittelyssä voi vaikuttaa suuresti koko tuotantoon ja lopputulokseen ja siihen onko kuvan lopputulos korkealaatuinen

vai ei. Hyvää kuvankäsittelyä ei periaatteessa ole vaikea tehdä nykypäivän työkaluilla, mutta vaikeampaa on ymmärtää erilaisten säätötoimenpiteiden vaikutukset lopputulokseen. Tämän oppii vain kokemuksen kautta. (Uusitalo 2012, 24-25.)

Kuvan resoluutio kertoo sen, montako kuvapistettä kuvassa on tuumaa kohden. Esim. kuvassa, jossa on 300 pikseliä per tuuma (ppi), resoluutio on 300 ppi:tä. Rasteritiheys tarkoittaa pisteiden määrää senttimetrillä tai tuumalla (l/cm tai lpi). Suositeltava tiheys riippuu painopaperin laadusta, valitusta painomenetelmästä ja tuotteesta. Esimerkiksi, jos rasteritiheys on 150 lpi, suositeltavaa on, että kuvan ppi pidetään vähintään 300 ppi:nä (2x150 lpi). Sanomalehtipaperilla on tavallista, että rasteritiheys on n. 80 lpi:tä, jolloin 160 ppi riittäisi kuvan resoluutioksi. Jos tämä sama kuva painetaan korkealuokkaisemmalle päällystämättömälle paperille, jolle painetaan 150 lpi:n rasteritiheydellä, kuvan 160 ppi:tä ei riittäisi. Suositeltavaa on, että kuva pidetään mahdollisimman korkealla resoluutiolla, jotta se voidaan painaa erityyppisille papereille. (Uusitalo 2012, 35-36.)

Typografia

Meillä on yleinen käsitys, että antiikva fontit ovat varsinkin pitkissä teksteissä luettavampia kuin groteskit. Jari Laarni (2002, 133) nostaa esille mielenkiintoisen tutkimuksen, jossa ei havaittu tilastollisesti merkitsevää eroa päätteellisten ja päätteettömien fonttien välillä. Tutkimuksessa osoitettiin, että lukunopeus, selailun nopeus, haun tarkkuus ja tekstin ymmärtäminen olivat samaa tasoa molempien kirjasintyyppien välillä (De Lange 1993). Antiikvaa on kuitenkin käytetty jo vuosisatoja pitkien tekstien fonttina ja olemme tottuneet siihen. Siksi minäkin valitsen sen kerta toisensa jälkeen.

Fonttia valittaessa on hyvä muistaa, että kirjasintyypit ovat erikokoisia vaikka niille antaa saman pistekoon. Tämä johtuu niiden erilaisesta x-korkeudesta. Se tarkoittaa niiden pienaakkosten korkeutta, joissa ei ole ylä- ja alapidennyksiä (esim. x, m tai n). Mitä pienempiä nämä kirjaimet ovat suhteessa suuraakkosiin, sitä pienemmältä teksti vaikuttaa. Rivinpituudeksi on suomenkielisissä teksteis-

sä suositeltu 55-60 merkkiä/rivi. Silloin tasapalstaan (liite 1) taitettuna rivit ovat siistit ja sanavälit tasaiset. Minimisuositus on 35-40 merkkiä/rivi ja maksimi 90 merkkiä/rivi. (Itkonen 2012, 91-92). Nämä on hyvä muistaa vaikka käytännössä näitä sovelletaan painotuotteen ja tilanteen mukaan.

Tasapalstaan taittaminen vaatii jonkin verran säätämistä merkkiväli- (Letter Spacing), sanaväli- (Word Spacing), tavutus- (Hyphenation) ja tasausarvojen (Justification) kanssa. Käyttämäni Adoben InDesign taitto-ohjelmassa nämä löytyvät kappaletyylien (Paragraph Style) alta. Tasapalstassa merkki- ja sanavälit määräytyvät sen mukaan, kuinka helposti julkaisuohjelma löytää sopivan tavutuskohdan rivin päähän (Itkonen 2012, 96). Kokeilemalla löytää työhön sopivat parhaat mahdolliset säädöt ja ongelmakohdat voi ratkaista manuaalisesti tai käyttämällä tavutusvihjeiden (Discretionary Hyphen) asettamista.

4 PROSESSIN KUVAUS

Projekti alkoi ensimmäisen suunnittelukokouksen myötä. Viro-keskuksen toiminnanjohtaja Kirsi Äyräs ja minä kävimme läpi kirjan aineistoja ja rakennetta nimiösivusta artikkeleiden asetteluun ja kuvien sijoitteluun. Tilaajan puolelta tuli kaksi selkeää toivetta taiton osalta koskien kappaleiden alkuja.

Kirja koostuu seitsemästä pääkappaleesta ja kappaleet pitävät sisällään eri kirjoittajien artikkeleita kuvineen. Viro-keskus sai täydet oikeudet käyttää Raimo Korhosen diakuvia hänen Viron-matkoiltaan vuosilta 1990-1996. Toiveena oli, että pääkappaleen ensimmäisen artikkelin aloitusaukeaman vasemmalle sivulle tulee Korhosen diakuva. Tätä asettelumallia käytetään kaikkien artikkeleiden alussa (vasen sivu on kuvasivu) tosin muissa artikkeleissa kuvasivu voi muodostua kirjoittajan omista kuvista. Toinen toive oli kuvatekstin sijoittaminen diakuviin: pystysuoraan kuvan vasempaan alakulmaan vaaleaan laatikkoon.

Artikkeleiden ja niihin liittyvien kuvien sekä Korhosen diakuvien lisäksi kirjaan sijoitettiin kuvia Viro-keskuksen lähihistoriasta.

Viro-keskus toimitti kaikki tekstit ja kuvat sähköisessä muodossa. Diakuvat oli skannattu, tosin peilikuvina, mutta korjasin asian Photoshopissa. Kuva-aineisto oli käsittelemätöntä ja laadultaan laidasta laitaan. Suurin osa kirjaan tulevista kuvista oli vanhoista valokuvista skannattuja, osa oli digikameralla otettuja, mutta mahtui joukkoon mm. sanomalehdistä skannattuja tiedostojakin.

Viro-keskukselta sain myös valmiin taittojärjestyksen, mikä sisälsi kappaleiden ja artikkeleiden järjestyksen.

4.1 Kirjan ulkoasun suunnittelu

Aiemmin keväällä tehdyn tarjouskyselyn perusteella painotaloksi oli valittu tällinlainen yritys ja kirjan sivukooksi oli valittu 170x240 mm. Painotalon yhteys-

henkilö ymmärsi suomea ja otin häneen sähköpostitse yhteyttä pyytäen painon ohjeistuksia projektille. Tiedustelin mm. mikä on sisämarginaalin minimikoko, kun sivuja on noin 300. Vastaus yllätti, sillä heillä ei ollut ohjeistuksia eikä myöskään ehdotusta sisämarginaalin kooksi. Raportoin tästä Viro-keskukseen ja esitin huolenaiheeni. Paperin paksuus ja kirjan sidontatapa pitää ottaa huomioon sisämarginaalia asettaessa. Varsinkin liimasidonta saattaa olla niin tiukka, ettei kirja aukea kokonaan ja jos sisämarginaali on pieni, teksti alkaa liian läheltä selkää. Aloitin kuitenkin layoutin suunnittelun saamieni esimerkkiartikkelin pohjalta tiedostaen, että muutoksia on myöhemmin tulossa.

Tein Viro-keskukselle kaksi ehdotusta pohjaratkaisuksi. Eroina versioissa oli valitsemieni fonttien eri leikkaukset ja taiton symmetrisyys. Kirsi Äyräs ja päätoimittaja Veikko Laakso kommentoivat ehdotuksia ja niiden pohjalta loin In-Design taitto-ohjelmassa master-pohjan ja typografian, jotka otettiin käyttöön.

Lokakuun 2014 lopussa sain koko aineiston käyttöön. Viro-keskus oli luonut yhteisen kansion Google Driveen. Kaikki kirjaan tuleva materiaali ja vedokset sijoitettiin sinne ja projektinhallinta oli helppoa.

Marraskuussa 2014 painopaikka vaihtui ja sitä myötä kirjan sivukoko kasvoi korkeussuunnassa, 170x245 mm. Muutin master-pohjan marginaalit ja muokasin palstan koot sopimaan uuteen sivukokoon.

4.1.1 Typografia

Tekstin luettavuuteen vaikuttavat mm. kirjasintyyppi ja -koko, tyyli, riviväli ja rivinpituus. Tässä kirjassa helppo luettavuus oli tärkeimpiä huomioon otettavia asioita. Jari Laarnin mukaan typografian keskeisin tehtävä on tulla näkymättömäksi (Laarni 2002, 125). Hyvän typografian ansiosta lukijan ei tarvitse pinnistellä tekstin ulkoasun ja rakenteen kanssa, vaan hän pystyy vaivattomasti uppoutumaan sisältöön.

Valitsin typografiseksi pääpariksi perinteisen ja paljon käytetyn antiikva-groteski-parin. Leipätekstiin valitsin antiikva Minion Pro, joka on muodoiltaan neutraali ja

jonka iso x-korkeus takaa helpon luettavuuden. Ingresseihin, väliotsikoihin ja kuvateksteihin valitsin groteskin Myriad Pro. Pääotsikkotasoon halusin tyystin erilaisen fontin. Altus on käsin piirretty fontti, joka on leikkisyydestään huolimatta erittäin luettava ja sopii muiden käytettyjen fonttien kanssa yhteen.

Ensimmäisissä vedoksissa leipätekstin koko oli toiveena esitetty 12 pistettä. Typografiaa suunniteltaessa tulee myös aina huomioida vastaanottajan tarpeet (Loiri 2004, 32) eli tässä tapauksessa kohderyhmään kuuluu paljon vanhempaa ikäluokkaa ja isokokoinen teksti on helpompaa lukea. Minionin erinomainen luettavuus sai minut kokeilemaan pienempiä pistekokoja. 11,5 pisteen teksti tuotti ongelmia sanojen ja merkkien välien kanssa. Tein pitkään töitä InDesignin työkaluilla Hyphenation ja Justification mutta teksti ei vain taittunut kauniisti. Koon pienentäminen 11 pisteeseen tuotti saman ongelman, teksti oli reikäinen. Kun muutin fonttikooksi 11,3 pistettä, ongelma ratkesi. Justification-työkalun asetuksia muuttamalla sain tekstin kulkemaan kauniisti, tein vain hieman manuaalista hienosäätöä tarkistusvaiheessa.

Tasapalstaisena (liite 1) leipätekstin rivinpituudeksi tuli näin ollen yhteen palstaan taitetut sivut noin 90 merkkiä/rivi ja kahteen palstaan noin 43 merkkiä/rivi. Mallivedoksia luki muutama ihminen ja suppean otannan perusteella tulokseksi tuli nopea ja helppo lukukokemus.

ALTUS, REGULAR

MYRIAD PRO, REGULAR

Myriad Pro, light

Minion Pro, regular

Myriad Pro italic

Myriad Pro, regular

pääotsikko 36/40 pt

väliotsikko 12/14 pt

ingressi 15/18 pt

leipäteksti 11,3/13,56 pt

kuvatestit 10/12 pt

ylätunniste, sivunumero 9 pt

Kuva 1. Käytetyt fontit/rivinvälistys ja leikkaukset.

4.1.2 Gridit, layout

Kirjan sisällössä artikkelitekstit ovat pääosassa, vaikka kuvamateriaalia onkin paljon. Siksi aloitin sivun layoutin suunnittelun juoksuttamalla saamani esimerkkiartikkelien tekstit sivupohjaan. Lisäsin kappaletyylit ja aloin kokeilla vaihtoehtoja. Alusta lähtien oli selvää, että kirjoittajien oma kuvamateriaali tullaan sijoittamaan asianmukaiseen kohtaan tekstiä. Andrew Haslam esittää kirjassaan *Book Design* erilaisia tapoja luoda grid. Nykyaikaisen gridin periaatteisiin kuuluu sen monimuotoisuus. Gridi tukee kuvan ja tekstin suhdetta mutta sallii jokaisen sivun olla erilainen luoden yksilöllisyyttä yhtenäiseen rakenteeseen (Haslam 2006, 56, 144).

Tätä ajattelutapaa sovelsin omaan työhöni. Loin peruspohjan marginaaleineen, palstoineen, typografioineen ja varioin niitä tarpeen mukaan. Marginaalit rajaavat tekstialueen ja joustavan layoutin ansiosta kuvia voi sijoittaa sivuille joko tukemaan sisältöä, herättämään lukijan kiinnostuksen tai kuvittamaan sivua.

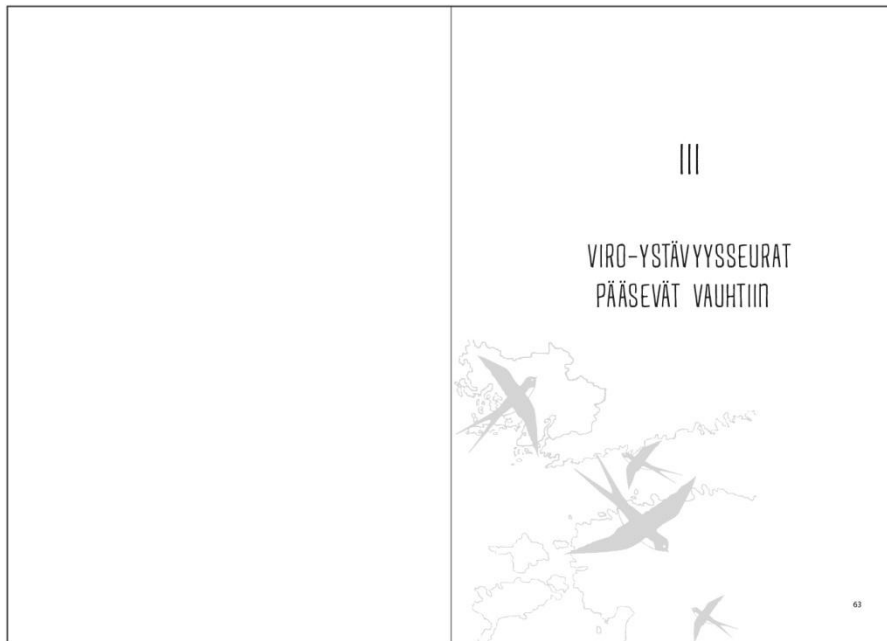
170x245 mm sivun marginaalit ovat: ylös 26 mm, alas 25 mm, sisäreuna 20 mm ja ulkoreuna 13 mm.

Uusi kappale alkaa aina oikealta sivulta, aloitusartikkelin aukeaman vasen sivu on kuvasivu ja oikealta alkaa itse teksti. Koska kuvasivu on iso, aloituskappaleen alkuun on hyvä saada ilmavuutta. Tämän sain aikaan seuraavasti: iso, kepeä fontti pääotsikossa, fontin light-leikkaus ingressissä ja leipäteksti alkamaan sivun puolivälin jälkeen.

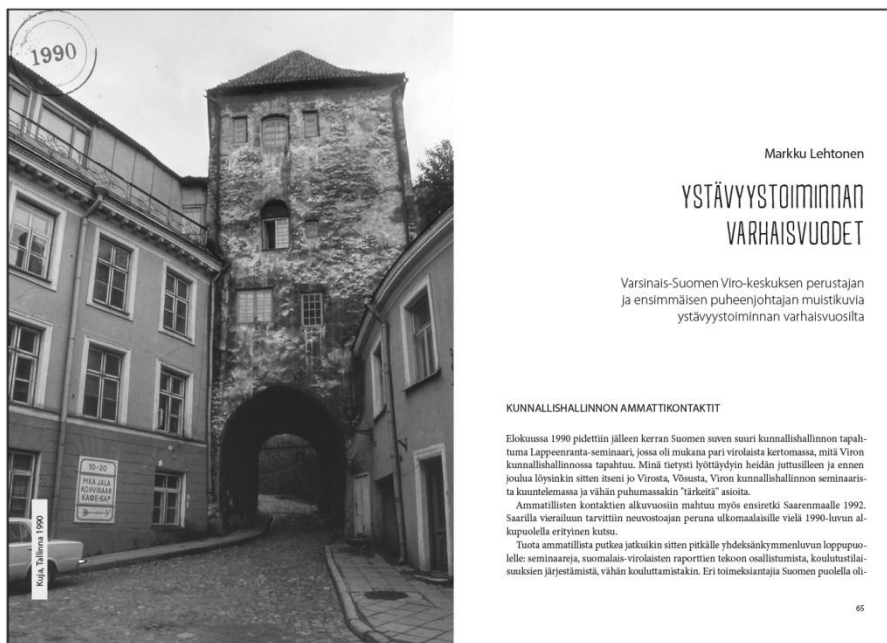
Artikkelien aloitusaukeama on yksipalstainen. Layout jatkuu siitä eteenpäin kaksipalstaisena aina seuraavan artikkelin alkuun. Perustelen tämän tekstien monimuotoisuudella. Kirjoittajien oma tyyli on säilytetty ja tekstien rakenne eroaa toisistaan. Iso osa teksteistä on kirjoitettu artikkeli-tyyliin, joista löytyy ingressi ja väliotsikoita. Sieltä löytyy myös raportti-tyyliin kirjoitettua aineistoa, luetteloita, jne.

Olen käyttänyt kirjassa sekä yhden että kahden palstan taittoa ja tein päätökset sen mukaan, missä mitassa ja asettelussa teksti oli helppolukuista.

4.1.3 Tekstit ja kuvat layoutissa

Kuva 2. Kappale alkaa. Aukeaman vasen sivu on tyhjä, oikealla kappalenumero, otsikko ja sivunumero. Kuvituksena on Viro-keskuksen logo harmaalla.

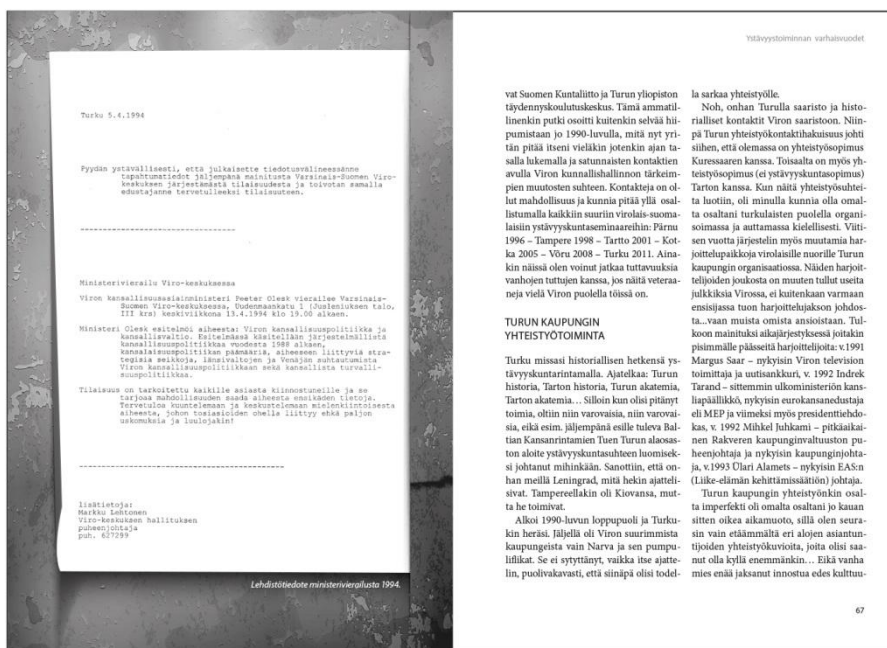

Kuva 3. Artikkelin aloitusaukeama.

Artikkelin aloitusaukeaman vasen sivu on kuvasivu (ks. kuva 3). Raimo Korhosen diakuva ja kuvateksti vaaleassa palkissa (10% musta) pystysuuntaan. Itse artikkeli lähtee epäsymmetrisenä, yksipalstaisena taittona. Kirjoittajan nimi, pääotsikko ja ingressi ovat oikealle tasattuina (vasen liehu). Asetelma tukee silmänliikettä, joka lähtee oikealta ylhäältä ja tekee kaarevan kuvion vasemmalle kuvasivulle ja palaa oikealle (Wheildon 1997, 130-133. Ks. liite 2).

Jan Tschicholdin mukaan epäsymmetrisessä muotoilussa valkoinen tausta on aina aktiivinen, se on yksi elementti mustien kirjainten joukossa (Tschichold 2002, 40, 42). Tyhjän tilan on oltava suunniteltua, sen tulee erottua marginaaleista. Jos tyhjä tila on passiivista eikä toimi osana suunnittelua, sivu tai aukeama näyttää siltä kuin aineisto olisi loppunut kesken (Loiri&Juholin 1998, 48.)

Tässä esimerkissä (ks. kuva 3) ennen leipätekstiä on väliotsikko, joka on vasemmalle tasattu (oikea liehu). Leipäteksti on taitettu tasapalstaan.

Kuva 4. Artikkelin jatkuu kaksipalstaisena. Palstan leveys on 66 mm, palstaväli 5 mm.

Tässä esimerkkiartikkelissa (ks. kuva 4) on kuvituksena kopio asiakirjasta. Sijoi-
tin sen tumman harmaalle pohjalle, jota käytän muuallakin kirjassa. Näin doku-
mentti tulee esille. Artikkelin nimi lähtee juoksemaan otsikkosivun jälkeen ylä-
marginaalissa. Se auttaa lukijoita sisällön hahmottamisessa.

Kuva 5. Artikkelin jatkuu. Kuvatekstien alla on 5% musta palkki.

4.2 Kirjan taittaminen

Adobe InDesign taitto-ohjelmalla kirjan taittaminen on helppoa. Kirjaa ei tarvitse tehdä yhtenä tiedostona vaan Book-toimintoa käyttäen saadaan eri osien dokumentit sidottua toisiinsa. Automaattinen sivunumerointi, juokseva yläviite sekä sisällysluettelon automaattinen luonti helpottivat työnkulkua.

Jaoin taiton kahdeksaan kansioon: kirjan alkuosa + seitsemän pääkappaletta. Jokainen kansio sisälsi kyseisen osion artikkelit ja kuvat ja luomani InDesign-taittopohjan. Aloitin sijoittamalla kappaleen numeron ja nimen, sitten valitsin kuvasivulle joko Korhosen diakuvan tai artikkelin kirjoittajan kuva-aineiston kuvateksteineen.

Loin InDesignissa kappaletyylit leipätekstille, ingressille, otsikoille, infoteksteille (esim. kirjoittajat, lähdeluettelo, jne.), kuvatekstille, sivunumerolle ja sisällysluettelolle. Leipätekstin sidoin rivirekisteriin.

Kaikki tekstit olivat Word-tiedostoja ja toin ne Place-komennolla taittoon ilman Wordin muotoiluasetuksia. Klikkasin tekstin Shift-näppäimen kanssa taittopohjaan, jolloin koko tekstiaineisto sijoittuu automaattisesti sivuille. Sijoitin artikkelin kirjoittajan nimen, otsikon ja mahdollisen ingressin paikalleen ja käytin luomiani kappale-tyylejä muotoiluun.

Artikkeleihin kuuluvat kuvat pyrin sijoittamaan kohtiin, joissa ne tukevat sisältöä. Kun taitto oli viimeistelyvaiheessa ja kävin läpi leipätekstien sujuvaa juoksevuutta sekä väliotsikoiden paikkoja ja pyrin poistamaan orpo- ja leskiriviä, kuvien sijoittelu oli tässä suurena apuna. Kuvien paikkaa muuttamalla pystyy nopeasti parantamaan tai huonontamaan tekstin luettavuutta. Pystyin monesti ratkaisemaan tekstiin liittyviä ongelmia vaihtamalla vain kuvan sijainnin joko sivun yläosasta alas tai päinvastoin. Pidin mielessä kuitenkin perussäännön: kun kuvat on sijoitettu lähelle sitä aihepiiriä, jota tekstissä käsitellään, ne toimivat apuna sisällön hahmottamisessa ja tuovat lisäarvoa tekstiin.

Kirjaan tuli myös paljon Viro-keskuksen lähihistoriaa esitteleviä kuvia. Pohdin näiden kuvien sijoittelussa erillisten kuvasivujen luomista, esimerkiksi niin, että ne muodostaisivat yhtenäisen sivukokonaisuuden johonkin kohtaa kirjaa. Päädyin kuitenkin ratkaisuun, jossa kuvat ”sulkivat” artikkelin silloin, kun artikkelin loppuun olisi tullut tyhjä sivu ennen seuraavan alkua. Tämä auttoi myös kirjan sivujen kokonaismäärän hallinnassa.

Jotta nämä lähihistoriakuvat erottuisivat artikkelien kirjoittajien omista kuvista, sijoitin kuvat Illustratorissa luomilleni harmaille pohjille. Tein kolme erilaista harmaan sävyistä pohjaa, joita käytin tilanteen mukaan. Kirsi Äyräs keksi vielä lisätä ”vuosileiman”, jolla saimme lisää eroa kuva-aineistoihin (toimitus vs. kirjoittajien omat arkistot, ks. kuva 6). Leimoilla on lisäksi historiallinen merkitys, niitä oli tapana iskeä kaikkiin mahdollisiin papereihin ja jollei niitä löytynyt - ei hyvä. Tein leimat myös Raimo Korhosen diakuviin.

Kuva 6. Artikkelin loppu vasemmalla sivulla. Oikealla sivulla kuvat Viroskeskuksen lähihistoriasta leimoineen.

Koska kirjoittajat halusivat vielä tarkistaa tekstinsä, teimme seuraavanlaisen prosessin: taitoin artikkelin kuvineen sivupohjalle ja tein siitä PDF:n. Tämän vedoksen Kirsi Äyräs toimitti asianomaiselle kirjoittajalle. Kirsi teki kirjoittajalta saamansa korjaukset ja muutokset PDF-tiedostoon ja minä puolestani tein ne taittoon. Näin kävimme kaikki kappaleet läpi.

Kun suurin osa artikkeleista oli tarkistettu, loin InDesigniin Book-toiminnolla dokumentin, johon lisäsin kaikki kahdeksan erillistä kappalepohjaa (kirjan alkuosa + seitsemän pääkappaletta). Näin pääsin työstämään kirjaa yhtenäisenä dokumenttina.

Tässä vaiheessa loin myös sisällysluettelon, jonka tekeminen on InDesignissa tehty varsin helpoksi. Loin sen pääotsikkotyyleillä tyypitetyistä teksteistä ja käytin muotoiluun tekemääni kappaletyyliä.

4.3 Kuvankäsittely

Tässä kirjassa kaikki kuvat muutettiin mustavalkoisiksi (paitsi kannen kuvat). Pidän itse mustavalkokuvia esteettisinä ja historiateokseen ne sopivat erinomaisesti. Kuvien käsittelyn tein Photoshopissa. Alkuperäiset värikuvat muutin harmaasävykuviksi ja käsittelin sekä muokkasin niitä tarpeen mukaan.

Korhosen diakuvasarja oli ilmeisesti kokonaan skannattu peilikuvina. Niissä kuvissa missä oli tekstiä tämä tuli ilmi ja oletimme, että kaikki kuvat on syytä kääntää. Lisäksi poistin roskaa, paransin kontrastia, valoisuutta, jne. Joitakin kuvia syväsin ja sijoitin ne kirjassa muutenkin käyttämiini harmaisiin taustoihin.

Kuva 7. Vasemmalla puolella originaali kuva, oikealla käsitelty.

Tein kuvankäsittelyä rinnakkain taiton kanssa eli käsittelin aina kyseisen artikkelin kuvat samalla kun sijoitin ne sivuille. Koska painopaperin laadusta ei ollut tarkempaa tietoa kuin että se todennäköisesti on päällystettyä, niin tein kuvankäsittelyä kultaista keskitietä noudattaen. Minulla on ennestään pitkä työkokemus sanomalehtityöstä ja huokoiselle paperille painetun kuvan vaateista. Olen myös tehnyt paljon graafisen alan asiakastöitä yrityksille, mm. korkealuokkaiselle paperille painettuja esitteitä. Luotin tässä ammattitaitooni ja tein säädöt arvio-

ni mukaan. Osa originaalikuvista oli valmiiksi jo niin sävyttömiä, että niihin ei ollut paljoakaan tehtävissä. Lisäsin kuviin kuitenkin kontrastia melko rohkeasti resoluution ollessa 300 pixels/inch.

Kun painopaikka varmistui (Tartossa sijaitseva Greif OU), olin jo tehnyt taiton ja käsitellyt kuvat. Lähetimme vedosversion painoon ja saimme palautteen, että kyseisen esimerkkisivun kuvat ovat aavistuksen verran tummia. Sen perusteella muutin vielä muutaman tummimman kuvan vaaleusastetta.

Lopputuotteessa kuvat ovat hyviä. Jo lähtökohtaisesti heikompilaatuiset kuvat erottuvat kyllä kirjastakin mutta tässä projektissa itse kuva oli tärkeämpi kuin sen laatu. Harmaiden taustojen ja leimojen käyttö erottaa ”toimituksen” kuvat hyvin artikkelien kirjoittajien omista kuvatiedostoista.

4.4 Painovalmiiksi tiedostoksi

Joulukuussa 2014 kirja oli mielestämme painovalmis. InDesignin Book-toiminnolla painovalmiin PDF-tiedoston luominen on yksinkertaista. Tarkistin kirjan dokumentit Preflight-toiminnolla, joka käy läpi mm. fontit ja kuvatiedostot ja raportoi, jos niissä on ongelmia. Koska painotalo ei lähettänyt omaa Joboptions-tiedostoa (yleensä painotaloilla on käytössä omat Joboptions-asetukset, joilla varmistetaan painoteknisesti parhaiten toimivat PDF-tiedostot), tarkistin heiltä voinko siinä tapauksessa käyttää suomalaisen painon Tammerprintin asetuksia ja se sopi. Tein kirjasta PDF-tiedoston (Export Book to PDF) ja se lähetettiin Tarton painoon.

4.5 Kirjan kannen suunnittelu

Tässä projektissa kirjan kannen suunnittelu jäi viimeiseksi työvaiheeksi. Tein neljä eri vaihtoehtoa ja lähetin vedokset Viro-keskukseen (ks. liite 3). Ajatukseni kansiehdotuksia luodessa oli Viron historia sen ilon, sorron ja itsenäistymisen aikoina sekä tässä kirjassa esiin tulevat yhteistyö- ja ystävyysuhteet – monella tasolla. Raimo Korhosen kuva Tallinnasta vuodelta 1991 iltaruskon aikaan on

upea kauniin aiheen sekä värien ansiosta ja halusin sen kansikuvaksi. Kuvan oranssi väri on positiivinen ja elinvoimainen ja vastapainona kuvan alaosa sisältää tummia varjoja ja salaisuuksia. Graafisilla elementeillä sain aikaiseksi tavoittelemani aikakausien kerroksellisuutta.

Yksi ehdotuksista nousi suosikiksi ja muokkasin sen Viro-keskuksen kommentit huomioon ottaen valmiiksi (ks. liite 3). Kannen suunnittelua varten olin saanut painolta taitto-ohjeen, jonka kanssa olin epävarma ja siitä puuttui mm. selän mitta. Ensimmäinen lähettämäni vedos painoon olikin väärässä koossa ja käyttämäni musta ei toimisi vaan sekin oli muutettava painon antamiin CMYK-arvoihin. Tein vaaditut korjaukset ja lähetin uuden tiedoston. Jäin odottelemaan vastausta ja aloitin tekemään kannen taakse mahdollisesti tulevaa kuvataustaa, josta oli ollut aikaisemmin puhetta, mutta päätöstä ei oltu vielä tehty. Kun muutamaman päivän kuluttua aloin kyselemään, onko kannesta tulossa vedos (painoversio) ja lisätäänkö vielä kuvatausta mukaan, tuli painolta vastaus, että kansi on jo painettu. Se yllätti ja aiheutti ylimääräistä jännitystä valmiin teoksen odoteluun.

Valmiissa kirjassa rajausta ei mene ihan niin kuin oletin ja sininen soikio kirjan nimen alla ei aivan toimi, mutta näiden kanssa pystyn elämään. Näin jällenpäin pohdittuna olisin kokeillut kirjan otsikon asettelua erilailla, esim. käyttänyt fontissa sinistä ja unohtanut soikion kokonaan.

5 POHDINTA

Olen työskennellyt vuosia paikallislehdissä ja lehtitaitolle ominainen tilan säästäminen sekä painopinta-alan tehokas käyttö on selkäytimessä. Siitä irti pääseminen vaati hieman ponnisteluja. Esimerkiksi sivumarginaalien asettelussa huomasin ensin ajattelevani koko sivun ”hyötykäyttöä” enkä tyhjää tilaa elementtinä. Toimeksiantajan esittämä toive sivujen kokonaismäärästä (noin 300) vaikutti myös marginaaliratkaisuihin. En riehaantunut tyhjän tilan kanssa, ja kun valmiin kirjan lopullinen sivumäärä on 301, painokustannukset eivät ylittyneet arviosta.

Kaiken kaikkiaan kirja on onnistunut. Kirjan julkaisun jälkeen lukijoiden kommentit ovat olleet positiivisia ja esimerkiksi luettavuudesta ei ole tullut yhtäkään negatiivista palautetta. Kiitosta on tullut tekijöille erityisesti runsaasta kuvamateriaalista. Kirjanjulkistamistapahtumassa 29.1.2015 oli koolla lähes kaikki kirjan tekoon osallistuneet ja siellä sain henkilökohtaista palautetta tuoreeltaan; kirjasta tuli näyttävämpi kuin asianomaiset kuvittelivat. Tämän projektin myötä Viro-keskuksen jäsenet aktivoituivat miettimään jatkoa muisteluiden tiimoilta ja miten niitä saadaan talteen ennen kuin on myöhäistä.

Kirja formaattina toimii myös Viro-keskuksen ulkoisen viestinnän välineenä. Sitä myydään Viro-keskuksen toimistolla ja se on koko ajan esillä. Toimistolla vierailijat hypistelevät ja selailevat näytekappaleita ja henkilökunta saa oivan tilaisuuden kertoa lisää. Sitä paitsi kirja säilyttää informaation satoja vuosia eteenpäin - digitaalisesta muodosta ei ole varmuutta.

Juha Herkman on pohtinut lukemisen yhteisöllisiä piirteitä. Lukukokemus halutaan usein jakaa toisten kanssa, etenkin jos luettava on tuntunut vaikuttavalta. Kirjoista keskustellaan kaveriporukoissa ja toisinaan niitä jopa luetaan yhdessä (Herkman 2014, 103). Tämä kirja on lisännyt keskustelua kohderyhmiensä sisällä. Esimerkkinä mainittakoon eräs lukija, joka otti yhteyttä Viro-keskuksen toimistoon kirjassa olleen artikkelin takia - hän muisti artikkelissa käsitellyn ta-

pahtuman aivan toisin kuin kirjoittaja. Lisäksi tämä kirja toimi alkusysäyksenä Viro-keskuksen pitkäaikaisen jäsenen omaan Viroa käsittelevään kirjaan.

Vaikka kirja onnistui tavoitteissaan, liittyi taittoon tietenkin haasteita ja ongelmia, joista osa ratkaistiin ja osa jäi huomioimatta. Yksi aivan selkeä virhe prosessissa oli se, että kirjaa ei tulostettu kertaakaan paperille (yhtenäisenä kokonaisuutena) ennen painoa. Projektin alussa typografiaa ja gridejä hahmotellessani tulostin muutamia sivuja, joita vertailin ja tein valintoja. Tietokoneen näytöltä katsominen ei ole samanlaista kuin paperilta lukeminen. Huomaan kirjassa taittovirheitä, joita en taittaessa havainnut. Esimerkiksi pääotsikoiden jakaminen riveille on epäonnistunut muutamien artikkelien kohdalla. Näytöltä katsoessa se ei näytä niin pahalta kuin kirjassa.

Artikkelitekstejä ei editoitu yhtenäisiksi, koska kirjoittajien oma persoona haluttiin säilyttää. Tekstejä kyllä oikoluettiin ja korjailtiin, mutta niiden rakenteisiin ei puututtu. Jotkut pää- ja väliotsikot ovat kuitenkin aivan liian pitkiä. Yhden artikkelin pitkiin väliotsikoihin pyysin muutoksia ja ne tehtiin. Ajattelin, että muutkin ongelmaotsikot korjattaisiin, mutta niin ei tehty. Minun olisi pitänyt ottaa enemmän vastuuta tästä, ainakin yrittää muutoksia.

Tässä projektissa painopaikka oli Tartossa ja meillä ei ollut yhteistä kieltä. Tulkina ja yhteyshenkilönä toimi Kirsi Äyräs. Asiat sujuivat hyvin ja nopeasti, olisin kuitenkin kaivannut suoraa kontaktia esimerkiksi painomateriaalikysymyksissä. Kirjapainon valitsema paperi oli erittäin hyvä ja olen varma, että pyynnöstä he olisivat lähettäneet näytteitä, mutta niitä emme pyytäneet.

Tämä projekti oli minulle hyvin mieluinen ja koen oppineeni paljon kirjan taittamiseen ja projektinhallintaan liittyvistä moninaisista asioista.

LÄHTEET

De Lange, R. W., Esterhuizen, H. I. & Beatty, D. 1993. Performance differences between Times and Helvetica in a reading task. *Electronic Publishing*, vol. 6(3). Viitattu 30.4.2015 <http://cajun.cs.nott.ac.uk/compsci/epo/papers/volume6/issue3/rudi.pdf>

Haslam, Andrew. 2006. *Book design*. Laurence King Publishing Ltd. Printed in China.

Herkman, Juha, 2014. Lukemisen yhteisöllisyys ja muuttuva tietoympäristö. Kirja muuttuvassa tietoympäristössä. Toim. Tommi Inkinen, Markku Löytönen, Anne Rutanen. Porvoo: Bookwell Oy.

Itkonen, Markus. 2012. *Typografian käsikirja*. 4. painos. Riika: Livonia Print.

Laarni, Jari. 2002. Tekstin graafisen ulkoasun vaikutus lukemisen tehokkuuteen. *Typografia. Kieltä vai visuaalisuutta*. Toim. Riitta Brusila. Porvoo: WSOY.

Loiri, Pekka. 2004. *Typo. Pieni käytösopas typografian laatijalle*. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Loiri, Pekka & Juholin, Elisa 1998. *HUOM! Visuaalisen viestinnän käsikirja*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

MCI Press. Viitattu 30.4.2015 <http://mcipress.fi/artikkeli/paperi-tukee-julkaisun-viestia>

Tschichold, Jan. 2002. *Typografia. Kieltä vai visuaalisuutta*. Suomentanut Riitta Brusila. Toim. Riitta Brusila. Porvoo: WSOY.

Uusitalo, Jessika. 2012. *Painotuotevinkit*. Kaarina: Painotalo Painola.

Varsinais-Suomen Viro-keskus ry. Viitattu 19.2.2015 <http://www.viro-keskus.fi> -> Yhdistyksen säännöt -> 2§ TARKOITUS JA TOIMINTA.

Wheildon, C. 1997. *Type & Layout – How typography and design can get you across – or get in the way*. Strathmoor Press; Revised edition.

Liite 1. Palstan muoto

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Donec vel dignissim dui, vitae eleifend diam. Mauris cursus lorem augue, ac maximus sem consequat a. Cum sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus.

TASAPALSTA

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Donec vel dignissim dui, vitae eleifend diam. Mauris cursus lorem augue, ac maximus sem consequat a. Cum sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus.

OIKEA LIEHU

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Donec vel dignissim dui, vitae eleifend diam. Mauris cursus lorem augue, ac maximus sem consequat a. Cum sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus.

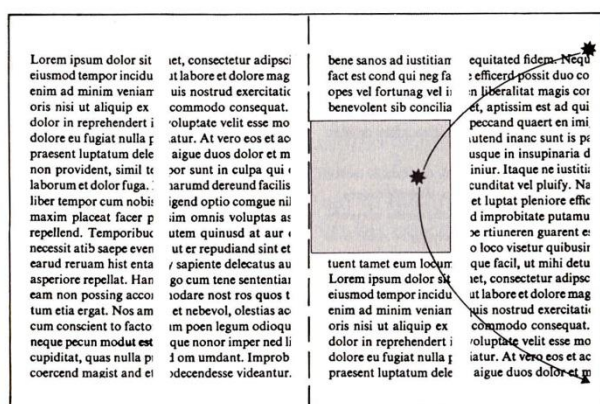
VASEN LIEHU

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Donec vel dignissim dui, vitae eleifend diam. Mauris cursus lorem augue, ac maximus sem consequat a. Cum sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus.

KESKITETTY

Liite 2. Wheildon, silmänliike

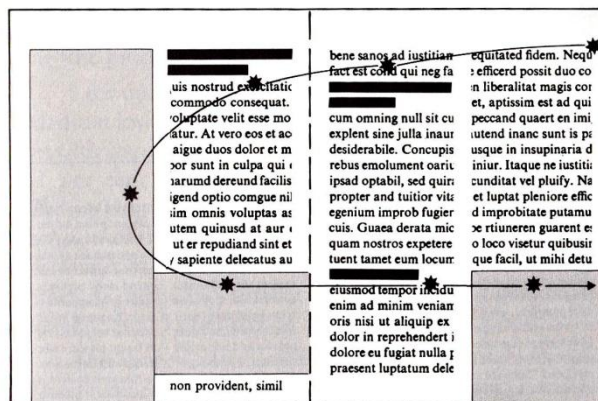
Wheildon esittää kirjassaan Siegfried Vögelin kameratutkimuksia silmänliikkeestä. Lukijan avatessa aukeaman, silmä hakeutuu ensiksi oikeaan ylänurkkaan. Sieltä silmä tekee parabolisen liikkeen vasemmalle, takaisin oikealle ja alas lähettäen aivoille viestiä visuaalisista elementeistä. Näin aivot muodostavat käsityksen aukeaman kiinnostavuudesta.

With minimal display, the reader's eyes scan only a short distance into the page.

Wheildon, C. 1997, 132

More display points give the eyes more fixes and increase the likelihood of the reader's going back to digest the message.

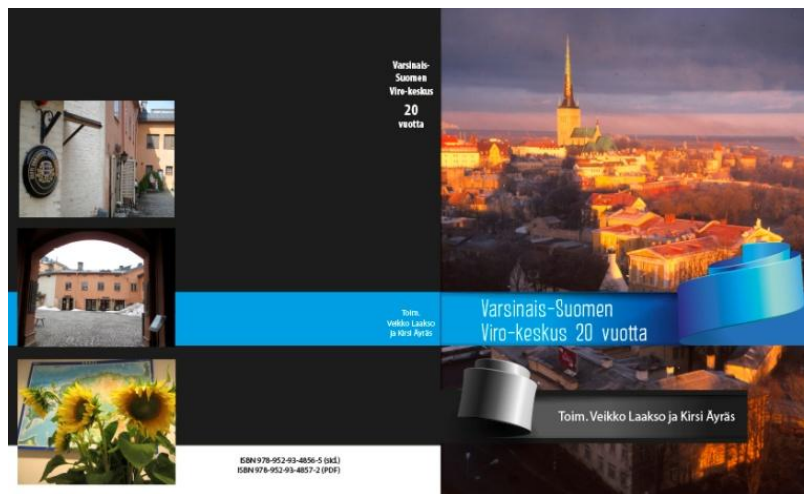
Wheildon, C. 1997, 133

No display, no fixes, no incentive to go back and read. Thus, no message gets through.

Wheildon, C. 1997, 134

Liite 3. Kansiehdotuksia

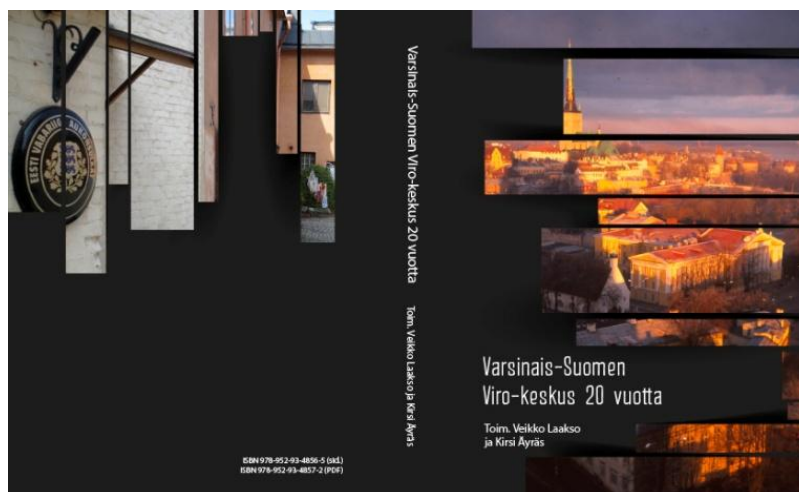
Vedos 1.

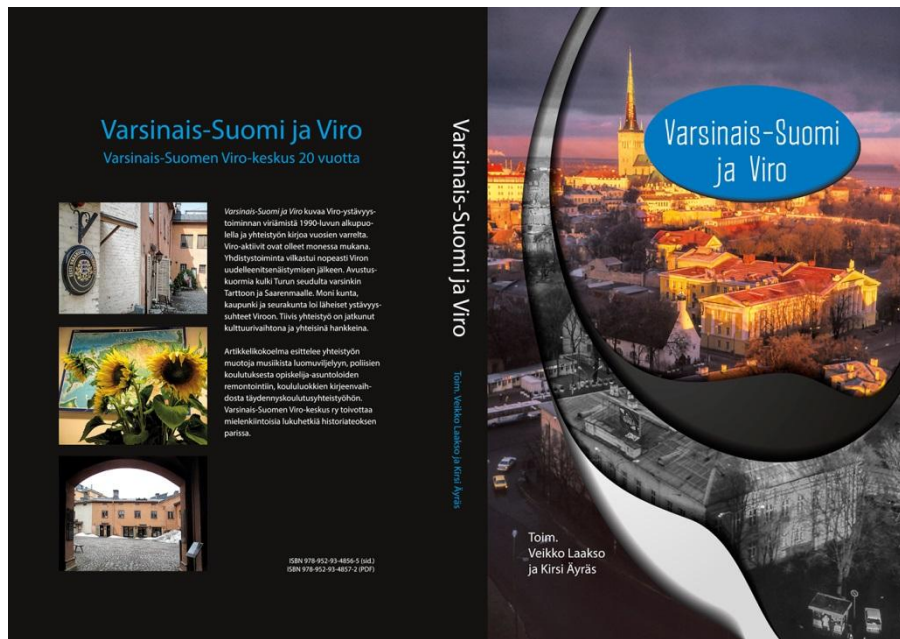
Vedos 2.

Vedös 3.

Vedös 4.

Valmiiksi muokattu kansi.